

Pouk glasbe na daljavo

Distance Learning Music

Dr. Inge Breznik

Zavod RS za šolstvo, OE Maribor,
Trg revolucije 7, 2000 Maribor

inge.breznik@zrss.si

Izvleček

Leto 2020 je bilo v znamenju zaprtja šol zaradi epidemije covida-19. Pouk se je prenesel na splet, z računalniki, pametnimi telefoni in tablicami kot osnovnimi didaktičnimi pripomočki. Učitelji glasbe so se povezovalno spoprijeli z zahtevno nalogo, ki jih je doletela čez noč. V prispevku so zbrane ugotovitve pouka glasbe na daljavo iz zadnjega leta izvajanja tega v osnovnih, srednjih in glasbenih šolah. V sklepnem delu pa so izpostavljene prednosti, nevarnosti in priložnosti pouka na daljavo na splošno.

Ključne besede: glasbena umetnost, glasba, pouk na daljavo.

Abstract

The year 2020 was characterized by the closing of schools due to the COVID-19 epidemic. Lessons were moved to the web with computers, smartphones and tablet computers as the basic didactic aids. Music teachers collaborated and tackled the demanding task they were entrusted with overnight. The article has gathered the findings regarding distance music lessons that were carried out in the previous year in primary, secondary and music schools. The conclusion highlights the advantages, dangers and opportunities of distance lessons in general.

Keywords: art of music, music, distance lessons.

Uvod

Ukrepi proti širjenju covida-19 in z njimi povezano zaprtje šol so od 16. marca 2020 naprej postali naša realnost. Učenje in poučevanje poteka od doma izključno s pomočjo digitalne tehnologije, z učiteljem, ki pripravlja in posreduje spletna gradiva učencem, in učenci, ki so pri delu doma ob računalniku in knjižnih virih (npr. delovni zvezki, učbeniki, notno gradivo) bolj ali manj samostojni (npr. ob podpori staršev in drugih družinskih članov).

Učenje in poučevanje izključno z digitalno tehnologijo je v začetku zaprtja šol pomenilo za učitelje in učence popolnoma novo delovno okolje, ki ga je bilo treba vzpostaviti s tehnično podporo in usvojiti komunikacijsko rutino (npr. najti in poenotiti spletna orodja za komunikacijo, urnik in potek dela) ter se naučiti rokovati z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, raziskovati, eksperimentirati in spoznavati programsko opremo za izkoristek njenih možnosti pri pouku na daljavo.

Covid-19 je učenju na daljavo dodal še priokus strahu pred boleznijo, stiske s premagovanjem bolezni ali smrti članov v posamezni družini, stiske ob izgubi službe staršev (kot posledica zaprtja javnega življenja) in s tem povezanim slabšim socialno-ekonomskim statusom družin, psihološke stiske posameznikov zaradi socialne distance, družinske stiske, vezane na odnose v družini in na nujno dnevno sobivanje članov družine doma ipd.

Glasba v vzgoji in izobraževanju ima z vidika zdravja ter odnosov v družini v teh spremenjenih okoliščinah posebno vlogo in pomen: glasba nas zdravi in povezuje. Zato so v ospredju cilji glasbene vzgoje navduševati, navdihovati, nasmejati, obarvati dneve in sprostiti s poslušanjem glasbe (in gledanjem videoposnetkov), njenim izvajanjem in ustvarjanjem. To je zapisano tudi v ciljih učnih načrtov za GUM v OŠ, GLA v GIM in v učnih načrtih predmetov glasbenega izobraževanja.

Smiselna raba digitalne tehnologije pri pouku na daljavo

Pozitivna stran pouk na daljavo v času zaprtja šol zaradi covida-19 je velik napredek v razvoju digitalne kompetentnosti učiteljev. Vsi učitelji so bili v zadnjem letu za izvajanje pouka na daljavo primorani pospešeno usvajati znanja in razvijati spretnosti na področju rabe digitalne tehnologije.

V Sloveniji je od leta 2008 potekalo kar nekaj projektov na tematiko smiselne rabe IKT pri pouku (npr. eŠolstvo, eŠolska torba, Inovativna pedagogika 1:1), vendar so bili omejeni na posamezne učitelje, ki jih je zanimalo to področje. Minulo leto pa je v rabo digitalne tehnologije potegnili hočeš nočeš vse učitelje. In tako se je začel pospešen razvoj digitalne kompetence, ene izmed osmih ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje (2006, EU), ki omogoča samostojno in kritično rabo IKT na področju zaposljivosti, učenja in aktivne udeležbe posameznika v družbi ter prilagajanje spremembam življenja v 21. stoletju. V ta namen se je oblikoval *Evropski okvir digitalnih kompetenc za državljane* DigComp 1.0 (Ferrari, 2013), z nadgradnjo v letu 2017 pod naslovom DigComp 2.1.

Okvir je orodje za usvajanje 21 digitalnih kompetenc državljanov na osmih ravneh (po Bloomovi taksonomiji) od najosnovnejše do najzahtevnejše: raven nebogljenosti za preprosta opravila, preživetvena raven za običajna opravila in enostavne probleme, raven premagovanja ovir za zahtevnejša opravila ter raven mojstrstva za reševanje kompleksnejših problemov. Ravni usvajanja so opredeljene na petih področjih (DigComp, 2. 1. 2017):

1. informacijska pismenost (iskanje, zbiranje, vrednotenje, upravljanje podatkov, informacij ter vsebin, kot npr. shranjevanje, obdelava),
2. komuniciranje in sodelovanje (sporazumevanje, deljenje informacij in vsebin, udejstvovanje skozi digitalno državljanstvo, sodelovanje, spletni bonton oz. netetika, upravljanje digitalnih identitet),
3. izdelovanje digitalnih vsebin (razvoj, poustvarjanje, spoštovanje avtorskih pravic ter licenc, programiranje),
4. varnost (varovanje naprav, osebnih podatkov, zdravja in okolja),
5. reševanje problemov (reševanje tehničnih problemov, prepoznavanje potreb in tehničnih zahtev, ustvarjalna uporaba, prepoznavanje digitalnih razkorakov).

Za namene večjega izkoristka digitalnih tehnologij v vzgoji in izobraževanju je nastala nadgradnja zgoraj opisanega dokumenta, in sicer *Okvir digitalnih kompetenc za izobraževalce*. V njem je opredeljen razvoj 22 digitalnih kompetenc strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju na šestih ravneh (začetna raven A1 in raven raziskovanja A2 za razvoj osnov digitalne prakse, raven vključevanja B1 in raven strokovnosti B2 za razširitev in poglobljanje digitalne prakse ter raven vodenja C1 in raven pobudništva C2 za prenos znanja na druge, kritično presojo in razvoj nove prakse) s primeri rabe na šestih področjih (DigCompEdu, 2018):

Glasba v vzgoji in izobraževanju ima z vidika zdravja ter odnosov v družini v teh spremenjenih okoliščinah posebno vlogo in pomen: glasba nas zdravi in povezuje.

1. poklicno delovanje (komuniciranje, sodelovanje in strokovni razvoj s pomočjo digitalne tehnologije),
2. digitalni viri (iskanje, izdelovanje in deljenje digitalnih virov),
3. poučevanje in učenje (načrtovanje in upravljanje rabe digitalne tehnologije pri pouku),
4. vrednotenje (izboljšanje vrednotenja s pomočjo digitalne tehnologije),
5. opolnomočenje učencev (večja vključenost in aktivno sodelovanje učencev/dijakov s pomočjo digitalne tehnologije) in
6. vodenje in podpora učencem pri pridobivanju digitalnih kompetenc (usmerjanje učencev/dijakov v ustvarjalno in odgovorno rabo digitalnih tehnologij).

To orodje pomaga strokovnim delavcem v vzgoji in izobraževanju pri prepoznavanju njihove trenutne ravni razvitosti posamezne digitalne kompetence ter pri izboru nadaljnjih korakov za njeno izboljšanje, razvoj in poglobitev. Tako učitelj strokovno raste, se razvija in vpliva na dvig kakovosti svojega poučevanja z izkoriščanjem potenciala digitalnih tehnologij ter s tem omogoča razvoj učenčeve digitalne kompetence.

Ponovna opredelitev

Tehnologija omogoča ustvarjanje novih, prej nepredstavljenih nalog

Sprememba

Tehnologija omogoča pomembno preoblikovanje nalog

Povečanje

Tehnologija deluje kot neposredni nadomestek orodja s funkcionalnimi izboljšavami

Zamenjava

Tehnologija deluje kot neposredni nadomestek orodja brez funkcionalnih sprememb

Zadnje desetletje je zaznamovano z raziskavami na področju razvoja digitalnih kompetenc učencev in poučevanjem s pomočjo digitalne tehnologije. Ugotavljajo, da je digitalna tehnologija učni in komunikacijski pripomoček oz. da je lahko sredstvo za usvajanje in razumevanje strokovnih pojmov, sredstvo za izvajanje različnih dejavnosti, kot so ustvarjanje, simuliranje, modeliranje. Pojem ne opredeljuje samo uporabe digitalne opreme in orodij, ampak tudi rabo e-vsebin in e-storitev.

Npr. Norman (povz. po Norman, 1993, v: Mayer, 2013) zaznava uspehe tam, kjer se pouk ne osredotoča na sodobno tehnologijo, temveč na učenca/dijaka, pri čemer naj tehnologija podpira njegovo učenje oz. naj tehnologija postane učenčevo/dijakovo učno, spoznavno okolje.

Savage (2007, povz. po DfES, 2002) meni, da je treba sodobno tehnologijo po fazah vključiti v vzgojno-izobraževalni sistem. V prvi fazi opremljamo šole s tehnologijo, postavljamo infrastrukturo in tehnično podporo. V drugi fazi učiteljem damo ustrezna znanja iz uporabe sodobne tehnologije in digitalnih orodij. V zadnji fazi integriramo smiselno in kritično rabo digitalne tehnologije ter razvoj digitalne kompetence v kurikularne dokumente.

Najuspešnejši model uvajanja in rabe digitalne teh-

Ustvariti

Ovrednotiti

Analizirati

Uporabiti

Razumeti

Spomniti se

nologije v učni proces je model SAMR (Puentedura, 2010) s temi fazami:

- zamenjava (uporaba tehnologije brez dodane vrednosti),
- obogatitev (učinkovitejša izvedba dejavnosti s pomočjo tehnologije),
- sprememba (spremenjena aktivnost zaradi rabe tehnologije, možnost uresničitve višjih, kompleksnejših ciljev),
- nov pristop (tehnologija omogoča izvedbo aktivnosti in doseganje ciljev, ki jih brez njene uporabe ne bi mogli doseči).
- Model je orodje za razvoj različnih vrst znanj v skladu z zastavljenimi učnimi cilji in standardi (faze si ne sledijo zaporedno, temveč se menjajo glede na zadani učni cilj). Omogoča doseganje učnih dosežkov na višjih in nižjih taksonomskih ravneh (skladno z Bloomovo taksonomijo).

Glede na opažanja izvajanja pouka na daljavo v zadnjem letu se je model izkazal kot didaktično naraven. Izvajali smo ga spontano in intuitivno.

Splošni didaktični napotki za izvajanje pouka glasbe na daljavo

Po letu spremljanja in raziskovanja pouka glasbe na daljavo¹ navajam ugotovitve:

- ohranjati stik z učenci (krepitev medsebojnih vezi, povezanosti, dobrote, medsebojne pomoči, empatije, pogovora),
- realizacijo ciljev in vsebin učnih načrtov omejiti na najnujnejše, elementarno (gl. z zeleno obarva-

ne cilje v digitaliziranih učnih načrtih na <https://dun.zrss.augmentech.si/#/>),

- dejavnostno naravnani pouk (poudarek na ustvarjanju),
- učenje naj bo zabavno, čim bolj življenjsko, učenje naj bo izziv,
- pridobivanje dokazov o učenčevem učenju in glasbenem udejstvovanju, dajanje povratne informacije na učenčeve izdelke, dokaze, spodbujanje učenčevega samovrednotenja in vrstniškega vrednotenja,
- naloge naj ne bodo prezahtevne, ne predolge,
- spodbujanje gibanja, menjave položaja, prostora (ob zavedanju, da je preveč sedenja pred zasloni),
- načrtovati uresničevanje neuresničenih ciljev, vsebin UN v naslednjem/-ih letu/-ih.

Učenci naj bi se ob učenju na daljavo počutili uspešni, vredni, prav tako njihovi starši, ki so mnogokrat izčrpani od dela od doma ter hkratnega izobraževanja svojih otrok doma.

Izvajanje pouka glasbe na daljavo v OŠ in SŠ

Pouk glasbene umetnosti v OŠ in glasbe v SŠ naj bo z razvojem mehkih veščin protiutež predmetom »težjih«² znanosti, kot so npr. naravoslovno-matematični predmeti ali jeziki. Glasba naj spodbuja učenčevo ustvarjalnost in osebno izraznost, kar deluje kot sprostitelj in osebna izpolnitev (občutek sreče in zadoščenja ob končani ustvarjalni nalogi). Zato prednostno spodbujamo cilje dejavnosti izvajanja in ustvarjanja ter se izogibajmo faktografski navlaki. Naloge naj ne bodo prezahtevne s ciljem, da bo lahko vsak učenec nalogo

¹ Svetovalci za glasbo ZRSŠ smo se v času zaprtja šol tedensko srečevali z učitelji glasbe, spremljali dogajanje in jim zagotavljali strokovno oporo. Ob prvem zaprtju šol (od 16. marca 2020 do konca maja 2020) smo za glasbenike OŠ in SŠ organizirali deset videokonferenčnih strokovnih srečanj (vsako-krat po tri ponovitve), za učitelje v GŠ pa devet srečanj. V času drugega zaprtja šol (od 2. novembra 2020 do konca februarja 2021) pa smo za učitelje glasbe v OŠ in SŠ organizirali deset videokonferenčnih strokovnih srečanj, za učitelje GŠ pa štiri. Učitelji GŠ so bili ob tem deležni še sedem osemurnih seminarjev o izvajanju pouka na daljavo.

Prosto dostopna spletna učilnica *Sodelov@lnica Glasba* je stična točka učiteljev glasbe v vzgoji in izobraževanju, na kateri se nahajajo vse informacije v zvezi z učenjem in poučevanjem glasbe v OŠ, SŠ in GŠ. Največjo vrednost te spletne učilnice v času pouka na daljavo ima zbirnik gradiv učiteljev, v katerem je zbranih okoli 2500 gradiv za izvajanje pouka na daljavo. Namenjena je izmenjavi idej, primerov dobre prakse, oblikovanju knjižnice nalog, dejavnosti, navodil, učnih priprav in uporabnih spletnih gradiv, povezav. Učiteljem glasbe izmenjava gradiv omogoča strokovno rast in izpopolnjevanje.

opravi čim bolj samostojno. Naloge naj ne bodo predolge (do največ 30 minut), saj ima vsak učenec svoj tempo dela glede na svoje spretnosti, sposobnosti in znanja. Navodila naj bodo jasna in kratka. Če jih posredujemo v obliki predstavitve, naj vsebujejo zvočni posnetek učiteljeve razlage, da bo besedilo lažje razumljivo. Poslužujmo se medpredmetnega povezovanja, ki osmisli učno snov z različnih zornih kotov in naredi učenje uporabnejše in bolj življenjsko.

Glasba naj spodbuja učenčevo ustvarjalnost in osebno izraznost, kar deluje kot sprostitelj in osebna izpolnitev, zato prednostno spodbujamo cilje dejavnosti izvajanja in ustvarjanja ter se izogibajmo faktografski navlaki.

Vaje pevskega zbora, ki je v osnovni šoli vezan na sistemizirano delovno mesto in realizacijo ur, so ena izmed najtežje izvedljivih oblik pouka na daljavo in dejansko nadomestljivih oblik običajnega, v naravnih razmerah izvedljivega pouka. Vezane so na skupinsko izvajanje petja, ki ga je nemogoče izvajati na daljavo s pomočjo digitalne tehnologije, saj prihaja do latence oz. časovnega zamika zvoka. Zato se poslužujemo snemanja avdio-

in videoposnetkov pesmi po pevskih glasovih z navodili za izvajanje, ki jih vložimo na dogovorjeno spletno mesto in po katerih učenci doma samostojno individualno pojejo. Občasno so priporočljiva videokonferenčna srečanja zaradi socialnega stika in pripadnosti otrok določeni skupini. Na teh srečanjih pade največ petja na učitelja, saj otroci ob izklopljenih mikrofoni pojejo ob učiteljevem neposrednem prepevanju.

Izvajanje pouka na daljavo v glasbenem izobraževanju

Glasbeno izobraževanje ima v slovenskem vzgojno-izobraževalnem sistemu pomembno vlogo pri delu z glasbeno nadarjenimi otroki, pri vzgoji poslušalcev glasbe ter pri vzgoji za kakovostno preživljanje prostega časa z glasbo.

Pri pouku INŠTRUMENTA je pomembno prilagoditi časovni okvir in nivo zahtevnosti programa spo-

sobnostim, spretnostnim, znanjem in družinskim okoliščinam posameznega otroka. Kombinacija pouka 1 : 1 prek videokonference in pouka s pridobivanjem dokazov (učenci se posnamejo, to pošljejo učitelju, učitelj da povratno informacijo) se je izkazala uspešna.

Pri izvajanju programa naj bo poudarek na utrjevanju snovi. Pri izbiri novega programa naj učitelj prilagaja zahtevnost programa učenčevim sposobnostim, spretnostim in znanjem ter ga opozarja na pravilno tehniko igranja in držo telesa. Spodbuja naj učenčevo ustvarjalnost (npr. učenec si izmisli skladbico, jo predstavi učitelju – motivacijski moment; učitelj to izkoristi za nadgradnjo npr. tehnike igranja), družinsko igranje in spletne koncerte.

KOREPETICIJE so pomemben del pouka na daljavo, saj so s snemanjem zvočnih posnetkov za učence/ učitelje podpora individualni vaji inštrumenta. Pri snemanju posnetkov je priporočena podaja tona za uglastev na začetku, nato takt ali dva metronoma ter snemanje skladbe v različnih hitrostih (in tonskih obsegih).

Pri skupinskem pouku PREDŠOLSKE GLASBENE VZGOJE in GLASBENE PRIPRAVNICE spodbujamo individualno učenčevo in družinsko petje, ritmično izreko, igranje na lastna glasbila in izvajanje glasbenodidaktičnih iger, ustvarjanje izmišljarij in ustvarjalno izražanje z gibanjem ob glasbi. Spodbujamo dejavnosti, usmerjene v gibanje. Poslušanje glasbe naj bo čim bolj doživljajsko. Učitelj naj za otroke snema videoposnetke. S pomočjo staršev skuša pridobivati dokaze o učenčevem glasbenem izražanju (npr. fotografije, avdio- in videoposnetki), ki omogočajo učitelju podajanje povratne informacije učencu.

Skupinski pouk NAUKA O GLASBI in SOLFEGGIA dobro poteka prek videokonferenčnih srečanj ob pridobivanju dokazov o učenčevem učenju (učenci učitelju posredujejo fotografije izdelkov, avdio- in videoposnetke, o katerih učitelj da povratno informacijo). V ospredju naj bosta utrjevanje in ponavljanje učne snovi. Obravnava nove učne vsebine pa naj bo obogatena z jasnimi in kratkimi navodili, dejavnosti za učence naj ne bodo prezahtevne in predolge (do največ 20 minut), s posnetki ritmičnih in melodičnih narekov za učence. Zaradi preveč sedenja otrok pred zasloni pri skupinskem pouku spodbujamo gibanje.

Pri izvajanju vaj PEVSKEGA ZBORA, ORKESTRA in KOMORNE IGRE imamo največ težav. Skupinsko sočasno izvajanje glasbe je zaradi latence oz. časovnega zamika zvoka prek videokonferenc nemogoče izvajati, zato si prizadevamo pri usvajanju posameznih partov/pevskih glasov skladbe/pesmi, da bo učenec svoj part/glas obvladal in ga suvereno izkazal v skupinskem igranju v živo v dvoranah, ko bodo to dovoljevale epidemiološke razmere.

Učitelj učencem posreduje notno gradivo in posnetke posameznih partov/glasov, vaje za pevsko tehniko/tehniko igranja na glasbila, držo telesa. Občasno izvede videokonferenco za ohranjanje stika in pripadnosti otrok določeni skupini. Pri izvajanju videokonferenčnih zborovskih vaj naj učenci pojejo oz. ponavljajo za učiteljem ob izklopljenih mikrofoni.

Za motivacijo otrok in promocijo šole mnogi digitalno vešči učitelji s pomočjo različnih aplikacij (npr. ChoirPlayer, Acapella, DaVinci Resolve, Reaper, Audacity, OpenShot Video Editor) oblikujejo posnetke virtualnih orkestrov/zborov.

Ena izmed težjih oblik izvajanja skupinskega pouka na daljavo so PLESNE PRIPRAVNICE, BALET IN SODOBNI PLES, saj so vezani na zagotavljanje varnosti pri gibanju učencev ter preprečevanju telesnih poškodb. Poleg tega je neprestano in intenzivnejše gibanje učitelja pred kamerami večji napor za učiteljevo telo. Zato se je uspešno izkazala kombinacija pouka prek videokonferenc in pridobivanja dokazov (učitelj posreduje naloge učencem, ti se snemajo in pošljejo učitelju posnetke, o katerih učitelj da povratno informacijo). Učitelj naj posega po programu z nižjo zahtevnostjo, po vajah za krepitev mišic, raztezanje, utrjevanje drže telesa, utrjevanje osnovnih pozicij in preprostih korakov. Posluži naj se posnetih vaj s spleta ali jih ustvari za svoje učence sam. Priporočamo ogled krajših baletnih posnetkov, ki naj jih učenci pospremijo s kratkimi komentarji.

Sklep

Izkazalo se je, da ima glasba v kriznih časih vlogo povezovalno in terapevtske vlogo. Glasba pomirja in poživilja, osrečuje in tolaži, nas odpira in povezuje, je oseb-

noizpovedna in brez pretvarjanja, je poživilo za lepši dan. In to potrebujejo današnji svet, družba in človek kot posameznik: empatijo, sodelovanje, iskrenost, pozitivizem, motivacijo. Zato je glasba človekova preobrazba na boljše.

Konec prispevka želim zakrožiti s prednostmi in nevarnostmi priložnosti pouka na daljavo na splošno, zbranimi na podlagi izkušenj in opažanj preteklega leta.

Pozitivne posledice:

- ohranjanje socialnih stikov med učenci in učitelji ter med učenci samimi,
- strukturiranje dejavnosti učencev na domovih in ohranjanje delovnih navad,
- psihološka podpora učencem, da zmanjšamo utemeljeno anksioznost in strah pred prihodnostjo njihovih družin in njih osebno,
- pospešen razvoj digitalne kompetence učiteljev in učencev.

Nevarnosti:

- pričakovanje, da se bodo učenci sami zmogli naučiti zahtevnejše vsebine, čeprav so morda temeljne,
- neupoštevanje velikih razlik v predznanju in zmožnosti staršev z različno izobrazbo, različnega kulturnega in socialnega kapitala družin, ki dokazano vpliva na velike razlike v znanju otrok, zato je vsako ocenjevanje znanja nepravilno oz. pod vprašajem,
- otroci z učnimi težavami nimajo ustrezne strokovne podpore; ker ne zmorejo skupnih nalog, se jim lahko pomembno zamaje samozavest (to so pred tem sproti ohranjali učitelji),
- preobremenjenost večine staršev zaradi opravljanja dela od doma, gospodinjskih opravil in po-

Glasba ima v kriznih časih vlogo povezovalno in terapevtske vlogo. Glasba pomirja in poživilja, osrečuje in tolaži, nas odpira in povezuje, je osebnoizpovedna in brez pretvarjanja, je poživilo za lepši dan.

moči otroku pri šoli (ne morejo slediti mnogim e-sporočilom ravnateljev, učiteljev različnih predmetov v enem dnevu) ter mogoče ob tem še skrbi za kakšnega družinskega člana, ki preživlja bolezen ali mora biti v samoizolaciji,

- preobremenjenost nekaterih otrok, ki poleg šolskih obveznosti skrbijo še za mlajšega sestro/brata, ker so starši v službi,
- preobremenjenost učiteljev z več šolajočimi otroki, ki izvajajo izobraževanje na daljavo za svoje učence ter hkrati doma učijo svoje otroke,
- preobremenjenost staršev otrok s posebnimi potrebami, ker otrokom ne morejo dovolj kakovostno pomagati; povečujejo se občutki krivde in nekompetentnosti staršev.

Priložnosti:

- spregledati, da je funkcija šole v kriznih razmerah lahko izjemno pomembna za strukturiranje časa učencev in pomoč družinam (lažje sistematično osmisliimo vsakdanje življenje v zapovedani socialni izolaciji; to je še posebno pomembno za družine z nižjim socialno-ekonomskim položajem),

- dvigniti medsebojno spoštovanje med starši in učitelji,
- nadgraditi, izkoristiti vlogo razrednikov pri koordinaciji dela učiteljev,
- otrokom s posebnimi potrebami zagotoviti dodatne možnosti utrjevanja znanja,
- spoznati, da je mogoče misliti na šolo kot na prostor sproščujočega učenja in učenja za življenje – poudarek aktualnim temam in sproščujočim dejavnostim (npr. vzgojne vsebine, kritično branje informacij, humanitarne teme, zdravstvena vzgoja, gospodinjstvo, življenje v izjemnih razmerah, umetniške dejavnosti ipd.),
- spoznati, da je mogoče nadoknaditi izpad sistematičnega učenja po učnih načrtih v več letih, ki bodo sledila,
- izkoristiti digitalno tehnologijo pri organizaciji in varčevanju s časom (npr. izvajanje sestankov, pogovorov),
- spoznati in dati priliko oz. vsaj preizkusiti, da je mogoča šola brez ocenjevanja.

Viri

Učni načrti za GVZ v OŠ, GLA v GIM in UN glasbenega izobraževanja.

DigComp 2.1: Okvir digitalnih kompetenc za državljane (prevod). (2017). Ljubljana: ZRSŠ. Dostopno na: <https://www.zrss.si/pdf/digcomp-2-1-okvir-digitalnih-kompetenc.pdf>.

Ferrari, A. (2013). *DigComp 1.0: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe*. EC, JRC, IPTS. Dostopno na: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC83167/lb-na-26035-enn.pdf>.

Mayer, E. R. (2013). Učenje s tehnologijo. V: *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*, Hanna Dumont idr. (ur.). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo, str. 163–181.

Okvir digitalnih kompetenc za izobraževalce. (2018). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Dostopno na: <https://www.zrss.si/digitalnaknjiznica/DigCopEdu/>.

Puentedura, R. R. (2010). *SAMR and TPACK: A Hands-On Approach to Classroom Practise*. Hippasus. Dostopno na: http://scholar.google.si/scholar_url?url=https://www.eduzis.ch/documents/78/SAMRandTPCK_HandsOnApproachClassroomPractice.pdf&hl=sl&sa=X&scisig=AAGBfm2DpgLQnxw6u237oDUVNQeU0tvrxA&nossl=1&oi=scholar.

Savage, J. (2007). *Reconstructing Music Education through ICT*. Dostopno na: <http://www.jsavage.org.uk/jsorg/wp-content/uploads/2011/03/Reconstructing-music-education.pdf>.